

ІСТОРИЧНИЙ РАКУРС ФОРМУВАННЯ ОФШОРНИХ ЮРИСДИКЦІЙ ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ СИСТЕМИ УХИЛЕННЯ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ

© 2017 СИНЮТКА Н. Г., СИНЮТКА О. М.

УДК 336.228.32:336.227.3:336.227.2
JEL H26

Синютка Н. Г., Синютка О. М. Історичний ракурс формування офшорних юрисдикцій як глобальної системи ухилення від оподаткування

Метою роботи є вдосконалення знань про генезис формування офшорних юрисдикцій. Охарактеризовано історичні етапи виникнення податкових гаваней на основі теоретичних узагальнень і порівняння результатів досліджень та публікацій з вказаної проблематики. Визначено основні групи податкових притулків: офшори колоній колишньої Британської імперії; європейські гавані; група імітаторів (такі як Панама, Уругвай, Дубай) та нові притулки в країнах з перехідною економікою та Африки. Наведено вичерпний перелік офшорів у розрізі суб'єктів згідно з вітчизняною класифікацією. Автори вважають своєчасним створення скоординованої міжнародної кампанії по боротьбі з агресивним податковим плануванням. Для стабілізації функціонування внутрішніх ринків капіталів, успішності фіскального контролю запропоновано основні напрями анти-офшорної політики: уніфікація правил оподаткування для резидентів і нерезидентів усередині країн-офшорів; глобальне обмеження банківської таємниці та транспарентність інформації для цілей оподаткування, забезпечення прозорості власності та відстеження кінцевих бенефіціарів активів; зміна модельної конвенції про уникнення подвійного оподаткування та обмін даними.

Ключові слова: агресивне податкове планування, офшор, адміністрування податків, податковий контроль, податкова гавань, антиофшорна політика, фіскальна політика.

Бібл.: 15.

Синютка Наталія Геннадіївна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: synutka@gmail.com

Синютка Олег Михайлович – кандидат економічних наук, голова Львівської обласної державної адміністрації (вул. Винниченка, 18, Львів, 79008, Україна)

E-mail: oleg.synutka@gmail.com

УДК 336.228.32:336.227.3:336.227.2
JEL H26

Синютка Н. Г., Синютка О. М. Исторический ракурс формирования офшорных юрисдикций как глобальной системы уклонения от налогообложения

Целью работы является совершенствование знаний о генезисе формирования офшорных юрисдикций. В статье охарактеризованы исторические этапы возникновения налоговых гаваней на основе теоретических обобщений и сравнения результатов исследований и публикаций по указанной проблематике. Определены основные группы налоговых убежищ: офшоры колоний бывшей Британской империи; европейские гавани; группа имитаторов (таких как Панама, Уругвай, Дубай) и новые убежища в странах с переходной экономикой и Африки. Приведен исчерпывающий перечень офшоров в разрезе субъектов по отечественной классификации. Авторы считают своевременным создание скоординированной международной кампании по борьбе с агрессивным налоговым планированием. Для стабилизации функционирования внутренних рынков капиталов, успешности фискального контроля предложены основные направления антиофшорной политики: унификация правил налогообложения для резидентов и нерезидентов внутри стран-офшоров; глобальное ограничение банковской тайны и транспарентности информации для целей налогообложения, обеспечения прозрачности собственности и отслеживания конечных бенефициаров активов; изменение модельной конвенции об избежании двойного налогообложения и обмен данными.

Ключевые слова: агрессивное налоговое планирование, офшор, администрирование налогов, налоговый контроль, налоговая гавань, антиофшорная политика, фискальная политика.

Библ.: 15.

Синютка Наталья Геннадьевна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры финансов, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: synutka@gmail.com

Синютка Олег Михайлович – кандидат экономических наук, глава Львовской областной государственной администрации (ул. Винниченка, 18, Львов, 79008, Украина)

E-mail: oleg.synutka@gmail.com

UDC 336.228.32:336.227.3:336.227.2
JEL H26

Synutka N. G., Synutka O. M. The Historical Perspective of Formation of Offshore Jurisdictions as the Global System of Tax Evasion

The aim of this publication is improving the knowledge about the genesis of formation of offshore jurisdictions. The article characterizes the historical stages of origination of tax havens on the basis of theoretical generalizations and comparing the results of studies and publications on the specified issues. The article identifies the main groups of tax havens: offshores of the former British Empire; the European havens; the group of simulators (such as Panama, Uruguay, Dubai), new havens in the countries with transition economy and in African countries. A comprehensive list of offshores in terms of actors by the domestic classification has been provided. The authors suggest, as a timely measures, establishing a coordinated international campaign to counter the aggressive tax planning. For the purpose of stabilization of the internal capital markets, as well as success of the fiscal control, the main directions of the anti-offshore policy have been proposed as follows: unification of the taxation rules for residents and non-residents within the offshore countries; global limitation of the bank secrecy along with transparency of information for the taxation purposes, ensuring transparency of ownership and tracing of end the beneficiaries of assets; changing the model convention for the avoidance of double taxation and the data exchange.

Keywords: aggressive tax planning, offshore, tax administration, tax control, tax haven, anti-offshore policy, fiscal policy.

Bibl.: 15.

Synutka Nataliya G. – PhD (Economics), Senior Lecturer of the Department of Finance, Lviv Polytechnic National University (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: synutka@gmail.com

Synutka Oleg M. – PhD (Economics), Head of Lviv Regional State Administration (18 Vynnychenko Str., Lviv, 79008, Ukraine)

E-mail: oleg.synutka@gmail.com

У сучасних ринкових реаліях, де визначальною метою діяльності більшості компаній є беззастережна максимізація прибутку, зростання мобільності капіталу та прибутковості операцій з фінансовими активами дали поштовх розвитку нової сфери співпраці інституційних одиниць, яка спрямована на зменшення частки податків у загальній структурі доходів. Це стало детермінантою у формуванні офшорних юрисдикцій. Актуальності дослідженню додає поглиблення фінансової кризи в Україні, яка спровокована в тому числі виведенням капіталу за межі країни вітчизняними олігархічними групами. А також так званий Панамський скандал, який підтвердив існування глобальних схем мінімізації податкового тягаря для окремих бізнес-спільнот.

Питання трансферного ціноутворення, існування офшорних юрисдикцій, проблематика ухилення від оподаткування та податкової оптимізації донедавна залишалися тера інкогніта для світової та національної економічної думки, у тому числі і через недостатність та нетранспарентність інформації з цього питання. Апологетом вивчення причин і наслідків виникнення офшорів у світі став Дж. М. Кейнс [1]. Тему досліджували також зарубіжні вчені Р. Бейкер, Дж. Крістенсен [11], Р. Мерфі [11; 15], Р. Палан [14; 15], С. Піккіотто, І. Туруев та ін. У вітчизняних наукових публікаціях В. Кміть [2], А. Кривоватого [3; 4], В. Мельника [3], О. Манзюк [5], А. Соколовської, Л. Ткачик розкрито окремі питання діяльності офшорів, у тому числі визнано втрати національного бюджету через співпрацю резидентів із офшорними структурами. Водночас проблематика історичного генезису глобальної офшорної павутини, на нашу думку, вивчена недостатньо, що спричиняє неоднозначність розуміння її суті, впливу агресивного податкового планування на руйнування бюджетів країн-донорів, коли прибутки без істотних обмежень та оподаткування переміщуються в інші юрисдикції.

Метою статті є історичний аналіз розвитку феномена ухилення від оподаткування шляхом виведення капіталу за межі території його походження, використання офшорних юрисдикцій для агресивного податкового планування та зниження фіскального тягаря.

Насамперед слід визнати, що дефініція офшору не має однозначного і загально визнаного трактування в різних дослідників. Офшор, офшорна зона, офшорна (секретна) юрисдикція, офшорна територія (від англ. *Offshore* – «поза межами») – це фінансовий центр (невелика країна або її частина, острів), який надає податкові, інвестиційні та інші пільги, забезпечує високий рівень конфіденційності банківських операцій для капіталу іноземних компаній, зареєстрованих на його території. Своєю чергою, офшорна компанія – це самостійна юридична особа, яка оперує згідно із законодавством країни, в якій вона була заснована [14; 15]. Таким чином, термін «офшор» має не тільки юридичне походження, але й економіко-географічне, геополітичне тощо. Часто офшорна компанія є віртуальною – лише пакет юридичних документів про реєстрацію, а офіс офшору – поштова адреса, скринька, зареєстрована на номінальних власників. В економічній та юридичній практиці офшо-

ри синонімічно позначаються також як «податкові притулки» (гавані, оази, схованки).

Головними конкурентними перевагами офшорних юрисдикцій Р. Мерфі та Р. Палан вважають ліберальний режим державного нагляду за діяльністю компаній, які належать нерезидентам, низький або нульовий рівень оподаткування за умов економічної та політичної стабільності, забезпечення конфіденційності реєстраційної та податкової інформації, а також розвинуте господарське законодавство, що забезпечує належне та швидке оформлення та виконання навіть складних фінансових схем, високий ступінь довіри до банківської системи тощо [14, с. 2–3; 15, с. 14].

Податкові притулки є характерним сучасним феноменом, витоки якого сягають кінця XIX століття. Хоча їхня історія оповита міфами і легендами, насправді вона складається з цілком прагматичних етапів.

Етап перший – історична поява офшорів у кінці XIX століття та початковий розвиток податкових гаваней упродовж 20–30-х років XX ст. Імовірно, спрощена процедура реєстрації компаній як першооснова офшорного бізнесу зародилася в американських штатах Нью-Джерсі та Делавер у 1880–1890-х роках, але дотепер використовується всіма сучасними податковими притулками. Прості правила інкорпорації, або так звана техніка «легкого вклучення», коли можна купити компанію «з полиці» та почати функціонувати менш, ніж за двадцять чотири години – це один з ключових аспектів стратегії податкового раю. Концепція почала розвиватися у 1880-х роках, коли штат Нью-Джерсі гостро потребував коштів для розвитку. Корпоративний юрист з Нью-Йорка зумів переконати губернатора штату Нью-Джерсі в результативності схеми підвищення доходів за рахунок уведення податку (франшизи) на всі корпорації зі штаб-квартирою в Нью-Джерсі. Законодавство у сфері реєстрації компаній в англосаксонських країнах у ті часи було суворим і часто носило обмежувальний характер. Штаб-квартири компаній були залучені до Нью-Джерсі перш за все через його ліберальне законодавство та відносно низький рівень корпоративного оподаткування [14, с. 7–8]. У 1898 р. законодавчий орган штату Делавер розробкою власного закону про спрощення реєстрації для залучення корпоративного бізнесу повторив успіх Нью-Джерсі. Водночас, якщо американські штати Нью-Джерсі та Делавер винайшли метод залучення нерезидентних компаній за рахунок пільгового регулятивного середовища, то, починаючи з 1920-х років, швейцарський кантон Цуг скопіював цю практику та привніс її до Європи.

Своєю чергою, британська судова система зробила власний неоцінений внесок у розвиток офшорної павутини, дозволяючи компаніям реєструватися у Великобританії без сплати податків. Серія рішень в британських судах, найбільш значущим з яких став випадок єгипетської Delta land and Investment Co. Ltd. V. Todd у 1929 р., закріпила можливість для компаній, зареєстрованих у Лондоні, і за умов ведення діяльності поза межами Великобританії, не підлягати оподаткуванню за британськими правилами. Саме цей випадок, на думку

вчених С. Пікіотто, Р. Мерфі фактично створив юридичний прецедент, зробивши Британію «податковим раєм» [14]. З цього моменту компанії могли реєструватися у Великобританії, але уникати сплати податків та контролю за британськими законами. Рішення британського суду виявилось фундаментальним, оскільки заклало правила не тільки для Сполученого Королівства, а й для всієї Британської імперії, її колоній, інших юрисдикцій, таких як Багами, Бермудські та Кайманові острови. Власне тоді й виник термін «офшор» [11; 14; 15], хоча окремі дослідники вказують на його можливе американське походження у 1950-х рр. Адаже за законодавством Британії вітчизняні юридичні особи іменувалися як *on-shore*, відповідно компанії, зареєстровані в будь-якій іншій юрисдикції, на юридичному сленгу позначалися як *off-shore*. Таким чином, термін відобразив найважливішу рису офшору – поза межами країни, юрисдикції, вітчизняного правового поля, норм регулювання, контролю, вимог місцевого оподаткування.

Іншим, але не менш важливим рішенням першого етапу становлення офшорів, стало схвалення у 1934 р. спеціального закону у Швейцарії, який запровадив кримінальну відповідальність за розголошення банківської таємниці. Як наслідок, в умовах політичної та військової нестабільності Другої світової війни Швейцарія виступила надійним притулком для іноземного капіталу, а банківська таємниця Швейцарії утворила третій і останній наріжний камінь офшорного світу [11, р. 33–34; 15, р. 49]. Таким чином, завершується етап формування офшорів із трьох розрізнених інструментів: низький або нульовий рівень оподаткування для нерезидентів; спрощена процедура реєстрації компаній; юридично захищена секретність банківських операцій, активів та власників.

На наш погляд, усе ж більшість існуючих податкових гаваней спочатку утворювалися хаотично навколо двох головних геополітичних полюсів на *другому етапі* свого розвитку – після закінчення Першої світової війни і до початку 1970-х років минулого століття. Один полюс розвивався в тісному зв'язку з Лондонським Сіті. Він об'єднав екс-колонії британської корони, такі як: Нормандські острови, Джерсі, Гернсі та острів Мен, Британські заморські території, серед яких Кайманові острови, Бермудські острови, Британські Віргінські острови, Теркс і Кайкос, Гібралтар, і віднедавна незалежні британські імперські колонії – Гонконг, Сінгапур, Багамські острови, Бахрейн і Дубаї. Фактично колишні колонії були позбавлені фінансового субсидування з британської казни та розпочали формування власних бюджетів за рахунок реєстрації та обслуговування офшорних компаній. Менш значущими щодо впливу, але численнішими, є нові незалежні британські території Тихого океану. Інший полюс розміщений в Європі і складається з країн Бенілюксу – Бельгія, Нідерланди і Люксембург – Ірландія, і, звичайно ж, Швейцарія та Ліхтенштейн. Важливі офшори, які не входять до складу двох названих полюсів, – Панама і, меншою мірою, Уругвай [2; 3].

Сучасні офшори, на перший погляд, є суверенними державами (або суб'єктами суверена зі значною автономією, наприклад, Нормандські острови), які використо-

вують своє суверенне право встановлювати закони для залучення міжнародних клієнтів певного типу. На додачу, дрібні острівні утворення не мають достатніх природних та фінансових ресурсів для самостійного економічного розвитку. Податкові притулки на цьому етапі трансформуються таким чином у самостійну державну стратегію, яка могла розвинути лише в контексті сильної міжнародної системи державності, поваги до суверенного права держав. Крім того, стратегія податкової гавані спрямована виключно на міжнародних клієнтів (нерезидентів) і, значить, може успішно реалізовуватися тільки в рамках інтегрованого світового ринку. Протягом цих десятиліть невелика кількість держав на чолі з Швейцарією стали розвивати режим податкової гавані як зумисної стратегії економічного розвитку [6, с. 137].

З початку 1970-х до кінця 1990-х рр. кількість податкових притулків різко зростає, так само як і обсяги агресивного податкового планування, фінансових потоків, що проходять через них. Це був справжній розквіт податкових гаваней, який, на наш погляд, значною мірою став наслідком підвищення загального рівня оподаткування в розвинутих індустріальних країнах упродовж 1960-х років. По-друге, 1960-ті роки були особливо важливі не стільки через зростання фіскального тиску, але, ймовірно, через заснування Банком Англії в 1957 р. т. зв. євrorинку, або офшорного фінансового ринку [11, р. 82–84]. У вересні 1957 р. Банк Англії запропонував не розглядати операції, проведені банками Великої Британії від імені кредитора чи позичальника, що територіально розташовані поза її межами, як такі, що мали місце у Великобританії для цілей регулювання (оподаткування) [11; 14, р. 6]. Євrorинок (*Euromarket*) став міжбанківським, або «гуртовим» фінансовим ринком, який завдяки негласній домовленості між Банком Англії та комерційними банками не підлягав державному регулюванню. Фактично він одержав статус нерегульованого, або «офшорного», виявився домінуючою силою інтегрованої офшорної економіки в центрі Лондона, забезпечуючи розвиток екс-колоній та уламків Британської імперії. Офшорний бізнес набув великої популярності через швидкий розвиток міжнародної податкової конкуренції, результатом чого стала поява розгалуженого офшорного сектора для максимально простого уникнення перешкод національного законодавства. Каталізатором перерахованих вище процесів у світі виступило формування Ямайської валютної системи у 1971 р., що спричинило глобальну фінансіалізацію світової економіки, лібералізацію валютних ринків, бурхливий розвиток інноваційних технологій для функціонування фінансового ринку [11, р. 121–125].

Отже, упродовж ХХ століття офшори пройшли складні трансформації: від засобу залучення іноземних капіталовкладень в економіку окремих країн на початку до негативних проявів такої діяльності, а саме: податкової конкуренції та ухилення від оподаткування, сприяння тіньовому фінансовому сектору, відмивання «брудних» коштів, приховування справжніх бенефіціарів активів, зростання спекулятивної складової, ослаблення економік країн-донорів [5, с. 174]. Власне на цьому,

третьому, етапі розпочала історію на карті офшорного бізнесу і Україна – у 1980 р. із компанії Rado Ltd, перебуваючи ще у складі СРСР [13]. Щоправда, на відміну від вітчизняних дослідників [2–4], ми не вважаємо Україну офшорним лідером серед країн світу. З 1994 р. зафіксовано процедури реєстрації 468 компаній із українськими засновниками чи зв'язками [13]. За даними Міжнародного консорціуму (ICIJ), безпосередньо з нашою державою пов'язано лише 0,23% елементів, або 1689 з 719000 клієнтів компанії. Для порівняння: кількість елементів, які пов'язані з Росією, – 3,3%, з Великобританією – 4,3%, зі Швейцарією – 6,6%, а з Гонконгом – 14,3% [13]. Загалом динаміка відкриття і закриття офшорних компаній нерівномірна. Максимізація реєстрації нових офшорів для вітчизняного бізнесу припала саме на 2007 р., який характеризувався в Україні уповільненням зростання ВВП, збільшенням кризових проявів в економіці, нарощуванням політичного тиску на опонентів та ін.

Наступним, четвертим етапом існування податкових гаваней стала реакція на величезне розширення діяльності офшорів, яка розпочалася в 1998 р. з публікації доповіді ОЕСР про шкідливість явища податкової конкуренції [12]. Поняття «офшорних фінансових центрів» потрапляє до офіційної термінології та закріплюється у класифікації міжнародних організацій, таких як FATF і FSF [2; 6, с. 134]. У тому ж році активізуються зусилля Європейського Союзу по боротьбі з податковими притулками. Криза 2007–2009 рр. додатково посилила тиск на офшори. Наслідки зазначених зусиль можна звести до такого. Європейські платники податків припинили або суттєво обмежили фінансові транзакції з податковими гаванями, змінено правила оподаткування прибутку, дивідендів, обрахунку податкової бази. Водночас продовжується використання офшорних компаній для забезпечення анонімності кінцевих бенефіціарів активів.

Сучасний етап (з 2013 р.) скоріше можна назвати часом безпрецедентної світової боротьби з офшорною сіткою – запровадження плану BEPS (*Base Erosion and Profit Shifting*) та формування глобальної антиофшорної політики [10]. На наш погляд, поштовхом для таких процесів стала наявність мережі Інтернет, прозорість інформаційних потоків, доступ простих громадян до комерційних і банківських даних. Показовим є панамський скандал, пов'язаний із компанією Mossack Fonseca & Co, яка надавала допомогу своїм клієнтам у незаконному переказі великих сум грошових коштів у офшори. Нові напрямки та форми боротьби з офшорною павутиною може спричинити і Brexit – країни ЄС та Північної Америки намагатимуться відокремити, захистити свій фінансовий сектор від зазіхань офшорних юрисдикцій колишніх британських колоній і Лондонського Сіті. Адаже загальновідомо, що ці офшори лише номінально знаходяться за межами Лондона, а фактично керуються та обслуговуються у столиці Великої Британії.

На жаль, у вітчизняній науці та практиці тільки усталюється думка, що перманентний відтік капіталу в офшори та ерозія податкової бази є одним з ключових факторів фінансово-економічної кризи 2014–2016 рр. в Україні. Відповідно до нормативних актів уряду України

офшорними зонами (на жаль, без уточнення термінології) визнано: острови Гернси, Джерсі, Мен, Олцерні, Кука, а також Бахрейн, Беліз, Андорра, Гібралтар, Монако, Ангілья, Антигуа і Барбуда, Аруба, Багамські острови, Барбадос, Бермудські острови, Віргінські острови (США), Гренада, Кайманові острови, Монтсеррат, Нідерландські Антильські острови, Пуерто-Ріко, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, співдружність Домініки, Теркс і Кайкос, Ліберія, Сейшельські острови, Вануату, Маршальські острови, Науру, Ніуе, Самоа і Мальдівська республіка та ін. [8]. Значним кроком у подоланні розмивання податкової бази та запровадженні податкового контролю за трансфертним ціноутворенням є додаткова Постанова Кабінету Міністрів України, що визначає ширший перелік загалом із 65 країн, з якими не укладено міжнародних договорів про обмін податковою інформацією та ставка податку на прибуток підприємств (корпоративний податок) на 5 і більше відсоткових пунктів нижча, ніж в Україні [9]. Крім того, в Україні існує спрощена система оподаткування та обліку для малого бізнесу, яка за своєю сутністю є «внутрішнім» офшором [7, с. 83–85]. За таких умов для України надважливо стати активним учасником глобальної антиофшорної політики, водночас спростивши національне законодавство в секторі міжнародних транзакцій для упередження відтоку капіталу за її межі.

ВИСНОВКИ

Податкові гавані на сучасному етапі є глобальною мережею оптимізації оподаткування: охоплюють увесь світ та обслуговують важливі фінансові потоки та торговельні центри. Вони історично організовані в три ключові групи: офшори колоній колишньої Британської імперії (Британські Віргінські острови, Джерсі); європейські гавані (Швейцарія, Нідерланди, Кіпр); група імітаторів (таких як Панама, Уругвай, Дубай) і нові притулки в країнах Америки та Африки з перехідною економікою. Таке групування офшорів дозволяє розробити ефективну міжнародну програму боротьби з ними. Адаже зростання ставок податків як захід фіскальної консолідації в США та Європейському співтоваристві часто не може бути успішним саме за умов одночасного існування суверенних територій із низьким податковим навантаженням. Тому тиск на податкові притулки з боку країн ОЕСР триватиме. Наступними дієвими складовими антиофшорної політики повинні стати: уніфікація правил оподаткування для резидентів і нерезидентів усередині країн-офшорів, глобальне обмеження банківської таємниці та транспарентність інформації для цілей оподаткування, забезпечення прозорості власності та відстеження кінцевих бенефіціарів активів, зміна модельної конвенції про уникнення подвійного оподаткування та обмін податковою інформацією між країнами. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег // Антология экономической классики. М.: ЭКОНОВ; Ключ, 1993. 434 с.

2. Кміть В. М., Ткачик Л. П. Офшорні зони як інструмент міжнародної податкової конкуренції. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2009. № 1. С. 151–157.

3. Крисоватий А. І., Мельник В. М., Кошук Т. В. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка України*. 2016. № 1. С. 35–51.

4. Крисоватий А. І. Податкова філософія преференцій. *Вісник економічної науки України*. 2013. № 1. С. 73–77.

5. Манзюк О. О. Негативні наслідки діяльності офшорних зон та шляхи їх подолання в Україні. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2013. № 2 (15). С. 172–177.

6. Руденко В. В. Інвестиційна діяльність в офшорних зонах: особливості реалізації та перспективи розвитку. *Вісник ХНУ. Сер.: Економічні науки*. 2015. № 1. С. 133–138.

7. Синчак В. П. Формування спрощеної системи оподаткування у контексті державної підтримки малого бізнесу та стимулювання зайнятості населення. *Облік і фінанси*. 2012. № 4 (58). С. 82–88.

8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про перелік офшорних зон» від 23.02.2011 р. № 143-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-p>

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку держав (територій), які відповідають критеріям, установленим підпунктом 39.2.1.2 пункту 39.2 статті 39 Податкового кодексу України» від 16 вересня 2015 р. № 977-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/977-2015-p/paran6#n6>

10. Addressing Base Erosion and Profit Shifting. OECD. 2013. 18 p.

11. Christensen J., Murphy R. Closing the Floodgates: Collecting Tax to Pay for Development. London: Tax Justice Network International Secretariat Ltd, 2007. 152 p.

12. Harmfull Tax Competition. An Emerging Global Issue. Paris: OECD, 1998; Report of the Working Group on Offshore Centers.

13. Offshore Leaks Database // The International Consortium of Investigative Journalists. URL: <https://offshoreleaks.icij.org/>

14. Palan R. History of tax havens. Ithaca, Cornell University Press, 2009. 21 p.

15. Palan R., Murphy R., Chavagneux C. Tax Havens: How Globalization Really Works. Ithaca, Cornell University Press, 2010. 123 p.

REFERENCES

Addressing Base Erosion and Profit Shifting. OECD, 2013.

Christensen, J., and Murphy, R. *Closing the Floodgates: Collecting Tax to Pay for Development*. London: Tax Justice Network International Secretariat Ltd, 2007.

"Harmfull Tax Competition. An Emerging Global Issue". *Report of the Working Group on Offshore Centers*. Paris: OECD, 1998.

Krysovatyi, A. I. "Podatkova filosofia preferentsii" [The philosophy of tax preferences]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 1 (2013): 73-77.

Keyns, Dzh. "Obshchaya teoriya zanyatosti, protsenta i deneg" [The General theory of employment, interest and money]. In *Antologiya ekonomicheskoy klassiki*. Moscow: EKONOV; Klyuch, 1993.

Kmit, V. M., and Tkachyk, L. P. "Ofshorni zony yak instrument mizhnarodnoi podatkovoi konkurentsii" [Offshore zones as instrument of international tax competition]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, no. 1 (2009): 151-157.

Krysovatyi, A. I., Melnyk, V. M., and Koshchuk, T. V. "Sutnist ta kontseptualni osnovy formuvannia podatkovoi polityky v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv" [The nature and conceptual foundations of the tax policy in conditions of European integration processes]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1 (2016): 35-51.

[Legal Act of Ukraine] (2011). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-p>

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/977-2015-p/paran6#n6>

Manziuk, O. O. "Nehatyvni naslidky diialnosti ofshornykh zon ta shliakhy yikh podolannia v Ukraini" [The negative impact of activities of offshore zones and ways of their overcoming in Ukraine]. *Yevropeyskyi vektor ekonomichnoho rozvytku*, no. 2 (15) (2013): 172-177.

"Offshore Leaks Database". The International Consortium of Investigative Journalists. <https://offshoreleaks.icij.org/>

Palan, R. *History of tax havens*. Ithaca: Cornell University Press, 2009.

Palan, R., Murphy, R., and Chavagneux, C. *Tax Havens: How Globalization Really Works*. Ithaca: Cornell University Press, 2010.

Rudenko, V. V. "Investytsiina diialnist v ofshornykh zonakh: osoblyvosti realizatsii ta perspektyvy rozvytku" [Investment activities in offshore areas: features of realization and development prospects]. *Visnyk KhNU. Seriia: Ekonomichni nauky*, no. 1 (2015): 133-138.

Synchak, V. P. "Formuvannia sproshchenoi systemy opodatkuvannia u konteksti derzhavnoi pidtrymky maloho biznesu ta stymuliuвання zainiatosti naselennia" [The formation of the simplified tax system in the context of state support for small business and promote employment]. *Oblik i finansy*, no. 4 (58) (2012): 82-88.